

KS. RADOSŁAW ZAWAŁEŃ – PRZEMYŚL

ZMARTWYCHWSTANIE PAŃSKIE W PASTERSKIM NAUCZANIU ABPA JÓZEFA MICHALIKA

W swoim pierwszym publicznym wystąpieniu po Zesłaniu Ducha Świętego Piotr, jako Głowa Kościoła, przedkłada mieszkańcom Jerozolimy programową katechezę o Jezusie Chrystusie (Dz 2,14-36¹). Przywołuje dwa koronne dowody dotyczące godności Mistrza z Nazaretu: Jego mesjańskość i bóstwo, gdzie punktem kulminacyjnym jest orędzie o zmartwychwstaniu². Mowa Piotra staje się zatem pierwszą wykładnią chrystologii dla rozpoczynającego swoją działalność młodego Kościoła. Pierwszy z grona Dwunastu przywołuje bowiem w swoich słowach: publiczną działalność Jezusa, Jego śmierć oraz zmartwychwstanie³. Kluczowym elementem tej wypowiedzi jest osobiste świadectwo Piotra: „Tego właśnie Jezusa wskrzesił Bóg, a my wszyscy jesteśmy tego świadkami” (Dz 2,32). Jako wybrany przez Mesjasza, postawiony na czele kolegium apostołów, wyraża w ten sposób zobowiązanie do świadczenia o tym nadzwyczajnym wydarzeniu. Zresztą, zeznając

KS. RADOSŁAW ZAWAŁEŃ – kapłan archidiecezji przemyskiej, wikariusz parafii pw. św. Michała Archanioła w Łańcucie, licencjat kanoniczny w zakresie teologii fundamentalnej, słuchacz Specjalistycznego Kursu Teologicznego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Zainteresowania: wiarygodność chrześcijańska, nowa apologia. ORCID: 0009-0009-5499-469X. Kontakt: radzaw2505@wp.pl.

1. *Biblia Tysiąclecia*, wyd. 5.
2. Por. S. Stasiak, *Komentarz do Dziejów Apostolskich, Listu do Rzymian, 1-2 Listu do Koryntian i Listu do Galatów*, Poznań 2014, s. 22-23.
3. Por. tamże, s. 26.

przed Sanhedrynem, nie zawaha się stwierdzić: „Bo my nie możemy mówić tego, cośmy widzieli i słyszeli” (Dz 4,20). Warto zwrócić uwagę, że w opinii Piotra, czymś naturalnym jest przyjęcie przez słuchaczy tego orędzia wyrażającego się przez nawrócenie, chrzest i dar Ducha Świętego (por. Dz 2,37-38).

Nauka o zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa jest najważniejszą prawdą wiary katolickiej, którą głosi Kościół. Spoglądając na spuściznę kaznodziejską abpa Józefa Michalika, można dojść do przekonania, że ma ona swój wyraźny rys chrystocentryczny. Centralnym elementem tego przepowiadania jest głoszenie prawdy o zmartwychwstaniu Pańskim. Jak katecheza Piotra prowadziła od świadectwa rezurekcyjnego do przyjęcia wiary i nawrócenia przez słuchaczy, tak również abp Józef w swoim pasterskim nauczaniu przedstawia nie tylko tę prawdę wiary, ale również zachęca do życia nią na co dzień.

Przedmiotem niniejszego artykułu będzie refleksja nad nauczaniem abpa Józefa Michalika o zmartwychwstaniu Pańskim. Wnikliwa kwerenda została przeprowadzona w oparciu o kazania wygłoszone podczas mszy rezurekcyjnych w przemyskiej bazylice archikatedralnej w czasie jego pasterskiej posługi w archidiecezji przemyskiej (1993-2016). Pozwoliła tym samym wydobyć charakterystyczne elementy przepowiadania tej prawdy wiary. W pierwszej kolejności zostanie przedstawiona wiarygodność zmartwychwstania, a następnie zaprezentuje się rezurekcję jako wydarzenie wiary, wydarzenie zbawcze oraz eklezjotwórcze.

1. Wiarygodność zmartwychwstania

Wiarygodność zmartwychwstania w tradycji polskiej od dawna wyrażana jest staropolskim pozdrowieniem, jakie wypowiada się w czasie świąt wielkanocnych: „Chrystus zmartwychwstał – prawdziwie zmartwychwstał”. Komentując te słowa, Pasterz przemyski w jednej z homilii zwrócił uwagę, że „już samo to pozdrowienie i wasza z wiarą wypowiedziana odpowiedź, tak charakterystyczna dla tej diecezji, wystarczyłaby za dzisiejszą homilię”⁴. Powszechna wiara Kościoła w zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, wyrażona w tych krótkich słowach, zasada swoją wiarygodność w Nowym Testamencie: w formułach wiary i hymnach liturgicznych oraz katechezach paschalnych, zwłaszcza św. Piotra i św. Pawła. Najpierw funkcjonowały one w tradycji ustnej, z czasem zostały zredagowane w formie pisemnej i włączone do pism nowotestamentowych. Pusty grób, chrysto-

4. J. Michalik, *Chrystus zmartwychwstał! Prawdziwie zmartwychwstał*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 139.

fanie paschalne oraz powstanie chrześcijaństwa i Kościoła są już uzasadnieniem samego faktu rezurekcji⁵.

1.1. Świadectwa biblijne

Zmartwychwstanie Chrystusa jest wydarzeniem prawdziwym, jest to nie tylko prawda wiary, ale również fakt historyczny⁶. Nasz kaznodzieja tę prawdę wyraźnie akcentuje: „Chrystus cierpiał i umarł naprawdę (...) Co więcej, On naprawdę zmartwychwstał”⁷. Argumentując wiarygodność poranka wielkanocnego, Arcybiskup Michalik najczęściej koncentruje się na tradycji narracyjnej, zwłaszcza na opisie św. Jana (z tej racji, że analizowane homilie wygłaszane są w Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego, w której czyta się tę właśnie relację). Natomiast nie akcentuje wyraźnie w swoich wypowiedziach wspomnianych wyznań wiary czy hymnów liturgicznych. Odwołuje się jednak do obszernej wypowiedzi św. Pawła, która następuje bezpośrednio po tzw. Credo korynckim (1 Kor 15,3-7). Zwraca uwagę na jego dłuższy wywód, w którym Paweł dosadnie poucza mieszkańców Koryntu, że bez faktu zmartwychwstania, wiara w Chrystusa byłaby bezsensowna: „A jeżeli Chrystus nie zmartwychwstał, daremne jest nasze nauczanie, próżna jest także wasza wiara” (1 Kor 15,14)⁸.

Innym tekstem nowotestamentalnym przywoływanym w pasterskim nauczaniu jest katecheza paschalna, jaką zrelacjonowały *Dzieje Apostolskie*, w której to św. Piotr nawiązuje nie tylko do swojej i pozostałych apostołów roli świadków (por. Dz 10,39)⁹, ale również jasno wyklada swoim słuchaczom ciąg wydarzeń Wielkiego Tygodnia: zabójstwo Jezusa, wskrzeszenie przez Boga oraz chrystofanie, których pierwszymi adresatami są ci, którzy zostali wybrani „uprzednio przez Boga na świadków” (por. Dz 10,39-41)¹⁰. Piotr głosi Jezusa, tego, który został posłany przez Boga, jak również tego, który umarł i zmartwychwstał¹¹.

5. J. Mastej, *Christus vere resurrexit! Zmartwychwstanie i jego wiarygodność w Nowym Testamencie*, „Resovia Sacra”, 23 (2016), s. 177-198; M. Rusecki, *Traktat o wiarygodności chrześcijaństwa*, Lublin 2010, s. 58-73; A. Napiórkowski, *Jezus Chrystus objawiony i objawiający*, Kraków 2008, s. 129-136.

6. Por. J. Michalik, *Co z tym zmartwychwstaniem?*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 118.

7. Tamże, s. 119.

8. Por. tamże, s. 118.

9. Por. tegoż, *Odnaleźć Boga*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 165.

10. Por. tegoż, *Co z tym zmartwychwstaniem?*, s. 118.

11. Por. tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 145.

1.2. Znaki wiarygodności

Pusty grób oraz chrystofanie paschalne są istotnym argumentem potwierdzającym prawdziwość faktu zmartwychwstania. Stąd też w swoim pasterskim nauczaniu abp Michalik kładzie największy akcent na te znaki wiarygodności zmartwychwstania, w sposób szczególny jednak na fakt pustego grobu. Kaznodzieja wyjaśnia istotne znaczenie tego wydarzenia, stwierdzając, że Piotr „zobaczył w pustym grobie złożone prześcieradło i ten fakt, pozornie drobny, otworzył go na wielką zbawczą prawdę o zmartwychwstaniu”¹². Nowina o tym, że Mistrz żyje, płynie przecież z pustego grobu¹³. Istotnym szczegółem jest wyraźne wskazanie, że pusty grób jest argumentem za wiarygodnością zmartwychwstania a nie jego dowodem: „Wiara apostołów i całego Kościoła w zmartwychwstanie rodzi się nie z pustego grobu, ale z objawienia. Otrzymują je niewiasty: „Nie ma Go tu” (por. Mk 16,6) – słyszą – powstał z martwych”¹⁴.

Arcybiskup Michalik nie pomija również drugiego argumentu za wiarygodnością rezurekcji, jakim są chrystofanie paschalne, czyli zjawienia się Jezusa po zmartwychwstaniu. Stanowią one istotny czynnik wiary apostołów. Nie są one samym zmartwychwstaniem, lecz potwierdzeniem tego, co się dokonało¹⁵. Zaznaczając ich ważną rolę w dynamice wiary Marii Magdaleny, a później uczniów i całej wspólnoty Kościoła, J. Michalik stwierdza: „Moja wiara, to że ja wierzę w zmartwychwstanie Jezusa, ma znaczenie w postawie niewiast, w ukazywaniu się Jezusa, w postawie Apostołów”¹⁶. Jak zaznacza, spotkania Zmartwychwstałego z uczniami nie dokonują się jednak w pobliżu pustego grobu, jak było w przypadku Marii Magdaleny: „Pan Jezus nie biegnie za Apostołami, za Marią Magdaleną. Czeką na nich w Galilei. On uprzedza w wędrówce. Wytycza szlaki i zachęca, byśmy za nim szli. Dwaj uczniowie z Emaus poznali Go dopiero przy łamaniu chleba, choć towarzyszył im w drodze, wyjaśniał Pisma, a potem zasiadł z nimi do uczy”¹⁷. Za każdym razem chrystofanie miały posłużyć temu, aby uczniowie uwierzyli i przyjęli prawdę o zmartwychwstaniu oraz aby ta nowina znana była wszystkim ludziom. „Niewiasty nie zatrzymały dla siebie wiadomości o zmartwychwstaniu. Chrystus im zaufał. Idźcie – nakazał i powiedzcie Apostołom (por. Mt 28,10). Gdy to uczyniły, obudziły w Apostołach potrzebę spotkania ze

12. Tamże, s. 144.

13. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 179.

14. Tegoż, *Odnaleźć Boga*, s. 165.

15. Por. J. Ratzinger, *Chrystus i Jego Kościół*, Kraków 2005, s. 84

16. J. Michalik, *Odnaleźć Boga*, s. 164.

17. Tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 180.

Zmartwychwstałym¹⁸. Spotkania z Nim stały się pieczęcią motywującą ich wiarę w zmartwychwstanie, czynnikiem, który zaważył na to, że wydarzenie poranka wielkanocnego stało się i dla nich wiarygodne. Nasz kaznodzieja zwraca uwagę, że uczniowie bardzo potrzebowali tego osobistego spotkania: „Świadkowie Zmartwychwstania mieli trudność z uwierzeniem. Chrystus, by ich przekonać, musiał z nimi jeść i pić¹⁹”.

2. Wydarzenie wiary

Zmartwychwstanie Pana Jezusa to wydarzenie, które doprowadziło do narodzin wiary paschalnej. Wspomniane formuły wiary dla pierwszej wspólnoty wierzących stanowiły podstawę nieco już innej obecności Pana wśród nich. Miały również „funkcję znaku, po którym uczniowie się rozpoznawali²⁰”. Celebracja Misterium Paschalnego w Kościele nakreśla istotę wiary i życia chrześcijańskiego, „pokazuje nam to, co w nim najważniejsze i najpiękniejsze: krzyż, drogę śmierci i drogę życia – zmartwychwstanie²¹”. Jest niewątpliwie, jak nazywa to Michalik, „wydarzeniem podstawowym²²”, fundamentem wiary, podstawą więzi z Bogiem²³. Do tej rzeczywistości w wielkanocnym przepowiadaniu Pasterz przemyski odwołuje się najczęściej. W każdej homilii na Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego przywołuje motyw wiary. Tę kwestię widzi z dwóch perspektyw: wiary uczniów oraz wiary Kościoła.

2.1. Wiara uczniów

Droga wiary uczniów, która prowadziła do przyjęcia i zrozumienia wydarzeń paschalnych, nie była łatwa. Każdy z nich przeszedł swoją osobistą drogę wiary, naznaczoną momentami załamania czy kryzysu. Arcybiskup zwraca uwagę, że ogromną przeszkodą w przyjęciu prawdy wielkanocnej był dla wszystkich dotychczasowy, własny obraz Pana Boga oraz misji, jaką podejmował Jezus. Nauczał On z mocą, czynił spektakularne dzieła, był dla nich kimś wielkim. Jednakże proces, skazanie na śmierć i dramat Wielkiego Piątku okazały się sprzeczne z tym, czego

18. Tegoż, *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 187.

19. Tamże, s. 186.

20. J. Ratzinger, *Chrystus i Jego Kościół*, s. 78.

21. J. Michalik, *Odnaleźć Boga*, s. 164.

22. Tegoż, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 118.

23. Por. tegoż, *Odnaleźć Boga*, s. 164; tegoż, *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, s. 185.

dotychczas doświadcza²⁴. Można powiedzieć, że kogo innego oczekiwali: „Mesjasza triumfującego”²⁵. Każdy z uczestników wielkanocnego poranka przeszedł zatem swoistą rewolucję. Zanim w ich sercu ożyła wiara, najpierw byli przecież opanowani przez strach, lęk i gotowość do ucieczki²⁶.

Jak sygnalizuje kaznodzieja, pierwszą osobą, która zdobyła się na akt wiary rezurekcyjnej, była Maria Magdalena²⁷. Początkowo zalękniona, przestraszona odeszła od grobu²⁸. Jednak po spotkaniu ze Zmartwychwstałym w jej sercu dokonała się przemiana. Na drodze wiary ogromną rolę odegrała miłość oraz wyjątkowa więź, jaka łączyła ją z Jezusem. Jej to właśnie „Pan wiele odpuścił, bo wielce Go umiłowała”²⁹. Czynnikiem, który z kolei otworzył serca apostołów na wiarygodność pustego grobu, jest właśnie świadectwo tej kobiety. Arcybiskup zaznacza: „Na zaproszenie Marii Magdaleny do grobu Pana biegną Piotr i Jan. Tam znajdują pusty grób, odrzucone płótna i zwiniętą chustę”³⁰. Świadectwo Marii Magdaleny, przyczyniło się do tego, aby ci dwaj najbliżsi Mistrzowi również mogli stać się świadkami owego wydarzenia³¹. Wiara apostołów ma przecież fundamentalne znaczenie dla wiary całego Kościoła.

Arcybiskup w swoich wypowiedziach dokonuje analizy przemiany apostołów, zwłaszcza św. Piotra, zaznaczając, że początkowo był rozżalony i zawiedziony tym wszystkim, czego doświadczył zarówno Jego Mistrz, jak i on sam. Nie spełniły się jego pragnienia i oczekiwania. Miał swojego Mistrza za kogoś niezwykłego, kto czyni cuda, uzdrawia i wskrzesza³². Po śmierci Jezusa i pozostali uczniowie są zalęknieni i uciekają do Galilei. Dokonują tego na pierwsze wieści o pustym grobie³³. Odwołując się do ewangelijnej relacji św. Jana, Arcybiskup zwraca uwagę na punkt zwrotny w wierze apostołów, zaznaczając, że w chwili, gdy Piotr dowiadyuje się o tym, że grób jest pusty, jemu oraz Janowi, samo świadectwo kobiety nie wystarczyło w przyjęciu tej prawdy. Również św. Jan, choć cały czas był z Jezusem i nie uciekł spod krzyża, też miał trudności z wiarą i musiał do niej dojrzewać³⁴. Apostołowie musieli namacalnie doświadczyć faktu, że grób jest

24. Por. tegoż, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 117.

25. Tegoż, *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, s. 185.

26. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 179.

27. Por. tegoż, *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 129.

28. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 179.

29. Tegoż, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 117.

30. Tamże, s. 117.

31. Por. tegoż, *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, s. 129.

32. Por. tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 144-145.

33. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 179.

34. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 179, tegoż, *Zaufać*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 174.

pusty: „tam znajdą pusty grób, odrzucone płótna i zwiniętą chustę. To wszystko ich zdumiewa, ale uwierzą dopiero wtedy, gdy wejdą do wnętrza grobu”³⁵.

Wszystkie wspomniane wydarzenia: świadectwo niewiast, pośpieszne udanie się do grobu, osobiste sprawdzenie, że jest on pusty, sprawiły gruntowną przemianę w Piotrze: „to już nie ten sam Piotr, co przed męką. Odchodzi od grobu przemieniony, wierzy w Jezusa Odkupiciela, Jezusa, który przyszedł realizować cel inny, niż się to Piotrowi do tej pory wydawało”³⁶. Te niełatwe przeżycia i doświadczenia zostały przezwycięzone, a nawet przyniosły konkretne owoce. Ostatecznym świadectwem tego, jest fakt, że apostołowie uwierzyli i zaczęli głosić Ewangelię, oddali za nią swoje życie³⁷.

2.2. Życie z wiary w zmartwychwstanie

Doświadczenie pustego grobu oraz przyjęcie tej wiary dokonało w sercach apostołów głębokiej przemiany, przez co stali się innymi ludźmi³⁸. Skoro stało się to impulsem przemiany bezpośrednich świadków, to, zdaniem Abpa Michalika, powinno stać się także udziałem tych, którzy na podstawie ich wiary będą wierzyć i wyznawać orędzie poranka wielkanocnego. „Jakże bym chciał – wyznaje nasz kaznodzieja – abyśmy dzisiaj poszli za apostołami, pochylili się, zajrzeli, uklękli przed Panem i odkryli, że On zmartwychwstał, że ten grób jest pusty, że kłamstwo, za którym stały pieniądze z rzymskiej kasy, nic nie znaczy. Ten pusty grób leży u podstaw nowego myślenia, nowego spojrzenia na historię”³⁹.

Pasterz przemyski zachęca, aby w pełni korzystać ze zmartwychwstania: w życiu z wiary na co dzień, która przekłada się na moralne decyzje i wybory. W jednej z homilii zwraca uwagę na aktualizację orędzia wielkanocnego: „Chrześcijanin dziś, nawet i ten nowoczesny, nie może trochę tylko wierzyć, i trochę tylko żyć moralnie. Nie można bowiem wybrać tylko niektórych przykazań albo zachowywać je do połowy”⁴⁰. Takich ludzi, zdaniem Arcybiskupa, można określić: „odważni nie do końca i nie do końca nawróceni, przywykli zmartwychwstać, lecz półzmartwychwstaniem”⁴¹. Prawdziwe zmartwychwstanie, jakie ma się dokonać w życiu każdego chrześcijanina, ma początek w postawieniu w centrum

35. Tegoż, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 117; tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 144.

36. Tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 145.

37. Por. tegoż, *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, s. 130.

38. Por. tegoż, *Chrystus chce zmartwychwstać w sercu każdego człowieka*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 121.

39. Tamże, s. 121.

40. Tegoż, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 119.

41. Tamże.

wiary osoby Jezusa Chrystusa, w postawie szczerego nawrócenia, odrzuceniu swojej a przyjęcia Jezusowej logiki życia i wiary⁴². Tak więc „wiara to piękna perspektywa życia, na którą warto się otworzyć”⁴³.

Przesłanie poranka wielkanocnego winno skłaniać również do głębokiej refleksji i rewizji wyznawania wiary w codziennym życiu. Pasterz przemyski zaznacza, że jest to inspiracja do tego, aby człowiek wierzący mógł zadać sobie podstawowe pytania o wiarę w Jezusa Chrystusa oraz o wynikające z tej wiary świadectwo⁴⁴. Na innym miejscu przypomina, że przeżywanie świąt wielkanocnych jest okazją, aby w spotkaniu ze zmartwychwstałym prosić o żywą, mocniejszą wiarę⁴⁵. Zwraca też uwagę, że podobnie jak w przypadku uczniów jest to ogromny trud, ale trud, który przynosi owoce. Dlatego zachęca, aby jak apostołowie podejmować trud spotkania żywego, zmartwychwstałego Chrystusa, pokonać swój lęk i opór⁴⁶.

W kontekście kryzysów wiary Arcybiskup podkreśla, że czymś pociesającym jest dla chrześcijan kryzys wiary uczestników tamtych wydarzeń. Byli tak bardzo blisko Jezusa, na pewnym etapie zawiedli, ale ostatecznie zdobyli się na odwagę wiary i zwyciężyli własne słabości. Według Niego jest to wezwanie, aby w podobnych trudnościach chrześcijanin nie poddawał się, ale podjął trud wiary⁴⁷. Nasz kaznodzieja zaznacza, że „trudności w wierze może być wiele. Muszą istnieć. Prawdziwy rozwój to przecież nieustanne zmaganie się z sobą, ze swoimi wątpliwościami”⁴⁸. Człowiek wierzący także może stanąć wobec trudności z przyjęciem i zrozumieniem misji Jezusa, która również domaga się wiary⁴⁹.

Arcybiskup podkreśla także rolę miłości i przywrócenia godności, jakiej doświadczyła Maria Magdalena, co pomogło jej przyjęciu tej wiary. Dlatego też podobne motywy winny kierować osobą wierzącą. Arcybiskup zwraca na to uwagę: „W sprawach wiary trzeba ujrzeć wpierw sercem, zobaczyć głębiej, by odkryć, kim jest Bóg zbawiający człowieka, pokonujący grzech”⁵⁰.

Kiedy pochylamy się nad ewangeliczną narracją rezurekcji, możemy dostrzec, że każde słowo, gest, spotkanie miało istotną rolę w dojrzywaniu wiary uczniów i niewiast. Tak również się dzieje w dynamice wiary Kościoła. Ten fakt podkreśla abp Michalik, mówiąc, że „nie można lekceważyć żadnego ze znaków na naszej drodze do wiary”. I zaznacza, że „każdy szczegół ma znaczenie, każdy może być

42. Tamże.

43. Tegoż, *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, s. 187.

44. Por. tegoż, *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, s. 130

45. Por. tegoż, *Chrystus chce zmartwychwstać*, s. 124.

46. Por. tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 150.

47. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 179

48. Tegoż, *Zaufać*, s. 175.

49. Por. tamże, s. 174.

50. Tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 179.

początkiem zbawczej drogi, jeśli jest pokora, jeśli jest łaska, jeśli jest otwarcie się człowieka i chęć przyjęcia nowej, niespodzianej obietnicy Pana, którą On w sobie właściwy sposób potrafi wypełnić⁵¹.

Wiara w zmartwychwstanie Chrystusa w życiu uczniów zaowocowała świadectwem ich życia. Arcybiskup Michalik w homiliach zachęcał wielokrotnie swoich słuchaczy do twórczego życia według wskazań Ewangelii: „Chrystus zmartwychwstał, by zmartwychwstała nasza wiara, by nie tylko głosy dzwonu oznajmiły radosną wieść o zmartwychwstaniu Pana, ale byśmy i my również oznajmiali wszystkim, że warto żyć tak jak On uczy⁵². W ten sposób akcentuje nie tylko wymiar indywidualny, lecz także obowiązek prawdziwego świadectwa chrześcijańskiego. Z wyznawanej wiary mają jego zdaniem wypływać konkretne czyny, których fundamentem będzie dla człowieka wierzącego Słowo Boże: „Nasza wiara musi zmartwychwstać, by zmartwychwstała nasza miłość, a wraz z nią przekonanie, że to, co On mówił jest ważne, że przykazania Boże są warte zachowania, że warto wedle nich kształtować swoje życie. Tak, warto nawet, by moje zaufanie do drugiego człowieka zmartwychwstało choćby w trudnych momentach⁵³. Tak więc z wydarzenia rezurekcji bierze się również ogromna odpowiedzialność za dar wiary⁵⁴. Pasterz przemyski dostrzega w wierze pomoc w rozwiązywaniu problemów, jakie stawia przed człowiekiem rzeczywistość. Stąd potrzeba, aby była to wiara mocna i umacniana darem Zmartwychwstałego Pana⁵⁵.

Kolejną konsekwencją wiary w zmartwychwstanie jest dla chrześcijanina jego osobista przemiana, nowe życie, które jest darem Żyjącego Chrystusa. W tym miejscu Michalik znów odwołuje się do pierwszego z grona dwunastu, powiedział: „Piotr, zobaczywszy grób, wrócił inny. Zmartwychwstanie Chrystusa przemieniło jego człowieczeństwo. Zmartwychwstanie przemienia człowieka⁵⁶. W jakich obszarach Pasterz przemyski widzi potrzebę tej przemiany? Zwraca uwagę na konieczność odnowy człowieczeństwa: „Nasz kontakt z Jezusem, z Jego Słowem, z Jego Eucharystią, z Jego miłością ma czynić z nas nowych ludzi, bardziej ukształtowanych, głębiej wierzących, autentyczniej kochających⁵⁷. Przemiany domagają się zatem relacje międzyludzkie, stąd nasz kaznodzieja zwraca uwagę, że tym, co przeszkadza w przyjęciu wiary w zmartwychwstanie, są: pycha, zarozumiałość,

51. Tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 144.

52. Tegoż, *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, s. 131.

53. Tamże, s. 132.

54. Por. tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 180.

55. Por. tegoż, *Chrystus zmartwychwstał! Prawdziwie zmartwychwstał*, w: tegoż, *Z Chrystusem w roku liturgicznym*, s. 139.

56. Tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 144.

57. Tegoż, *Chrystus chce zmartwychwstać*, s. 123.

oszczerstwa, nienawiść, kłamstwo⁵⁸. Dlatego też ważne jest według niego odpowiednie przygotowanie i przeżycie świąt paschalnych. W jednej ze swoich homilii przypomniał, że „poranek Wielkanocny jest po to, byśmy zastukali sercami, byśmy zastukali sercami między sobą, byśmy zastukali naszymi ludzkimi, ale ukochanymi przez Pana sercami przed Bogiem i odeszli przepelnieni radością, że Chrystus zmartwychwstał”⁵⁹.

3. Rezurekcja jako wydarzenie zbawcze

Wszystko to, czego dokonał Jezus, począwszy od narodzenia, przez nauczanie, znaki i cuda aż po posłanie Ducha Świętego na Kościół, ma swój zbawczy wymiar. Tę prawdę Kościół wyznaje w Credo: „On to dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba...”. W swoim *Wprowadzeniu w chrześcijaństwo* Benedykt XVI określa tę rzeczywistość jako zasadę „dla” zwracając uwagę, że cała egzystencja Jezusa jest ukierunkowana „dla wielu”, „dla was”⁶⁰. Tak więc dla naszego zbawienia Pan Jezus podjął również mękę i śmierć na krzyżu oraz zmartwychwstał. Wydarzenie rezurekcji jest natomiast w tej misji dopełnieniem, punktem kulminacyjnym całego dzieła zbawienia ludzkości⁶¹. Abp Michalik również akcentuje zbawczą funkcję misterium rezurekcji. Zwraca on uwagę, że całe życie Jezusa z Nazaretu ma ten zbawczy wymiar, jednak wydarzenie rezurekcyjne stanowi moment szczytowy, pełnię tej misji⁶². Jest koronnym dowodem niepojętej miłości Stwórcy do stworzenia. W tym też wyraża się niepojęta miłość Boga, w ten sposób właśnie, „że oddał za nas swoje życie, że za nas umarł i dla nas zmartwychwstał”⁶³.

Punktem wyjścia zbawczego charakteru misterium paschalnego jest rzeczywistość grzechu, z jaką człowiek zmagają się od początku dziejów ludzkości. Tak też sens zbawczego misterium Chrystusa objaśnia nasz kaznodzieja: „Mądra, głęboka teologia powie, iż Bóg poszedł tak daleko, że dalej pójść nie mógł. Umarł za nas, przebacząc nam grzechy. Ale zmartwychwstał, przez co stał się pomostem między nami a Bogiem, który dzięki Chrystusowi jest także naszym Ojcem”⁶⁴. Przyjście na świat Jezusa otworzyło na nowo perspektywę nieba i zbawienia⁶⁵.

58. Por. tegoż, *Zaufać*, s. 176.

59. Tegoż, *Chrystus chce zmartwychwstać*, s. 125.

60. Por. J. Ratzinger, *Wprowadzenie w chrześcijaństwo*, Kraków 2018, s. 263.

61. Por. M. Rusecki, *Traktat o wiarygodności chrześcijaństwa*, s. 82.

62. Por. J. Mastej, *Funkcje zmartwychwstania Jezusa*, „Roczniki Teologiczne”, t. LXII, z. 9, s. 86-97.

63. J. Michalik, *Chrystus chce zmartwychwstać*, s. 123.

64. Tegoż, *Odnaleźć Boga*, s. 164.

65. Por. tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 145.

Grzech jako bunt przeciwko Bogu jest wielkim dramatem człowieka. Świadczą o tym konsekwencje, jakie ludzkość ponosi, od tych najmniejszych aż po wojny i wszelkie formy cierpienia⁶⁶. Stąd też, jak akcentuje Metropolita przemyski, „potrzebna była śmierć Boga-Człowieka, trzeba było przybicia do krzyża, żeby zobaczyć, co to jest grzech, jak wielką krzywdę wyrządza samemu człowiekowi”⁶⁷. W Jezusie Chrystusie zatem dokonuje się zbawcza odpowiedź Boga na dramat grzechu. Bóg chce mieć znów swój lud w stanie szczęścia, jakiego doświadczał przed grzechem pierworodnym. Powołaniem każdego człowieka jest nadprzyrodzoność, którą za wszelką cenę chce unicestwić szatan⁶⁸. Stąd właśnie, jak zaznacza kaznodzieja, „Boży Syn przychodzi na ziemię, aby pokonać największego wroga, jakim jest szatan, który nie potrafi znieść tego, że człowiek jest wezwany do szczęścia, do ciągłego rozwoju, do świętości. Ukrzyżowany i zmartwychwstały Zbawiciel pokonuje go, a poprzez to pokonuje i mój grzech”⁶⁹.

Dzieło zbawienia jest przywróceniem człowiekowi utraconej przez grzech i śmierć godności. Tym samym zmartwychwstanie przypomina o wielkiej godności człowieka, którą utracił, a która została ponownie dana przez Chrystusa⁷⁰. Arcybiskup podkreśla z jednej strony skutki grzechu, z drugiej zaś skutki zwycięstwa, jakiego dokonał Zbawiciel: „Oto człowiek zostaje podniesiony z wielkiego upokorzenia do wieczności, do nieskończoności”⁷¹. W grzechu zostało upokorzone człowieczeństwo, tak więc Syn Boży przyjmuje ludzką naturę wraz ze wszystkimi konsekwencjami, aby przez swoje zmartwychwstanie ukazać nowe człowieczeństwo⁷².

Zbawienie, które poprzez misterium paschalne przyniósł Chrystus, ma swój wymiar powszechny. Kościół uczy nas, że Pan Bóg ma przecież powszechną wolę zbawczą. Stąd zbawienie może stać się udziałem każdego człowieka. Za każdego człowieka Chrystus poniósł śmierć i dla każdego zmartwychwstał. Arcybiskup naucza: „To wydarzenie wielkanocne otwiera zupełnie nowy uniwersalizm. Chrystus zmartwychwstaje dla wszystkich, bo i za wszystkich umarł. Nie przeciwko komukolwiek. Zmartwychwstaje dla ciebie, dla mnie, dla niewierzących. Chrystus chce nieść wielkie posłanie, że jest mocen, jak nikt inny z ludzi, odpuścić grzech, bo umarł, aby pokonać ten grzech i szatana swoją własną śmiercią”⁷³.

66. Por. tegoż, *Szukającym Prawdy. Rozważania o kilku prawdach wiary katolickiej*, Kraków 2002, s. 29.

67. Tegoż, *Chrystus chce zmartwychwstać*, s. 122.

68. Por. tegoż, *Zaufać*, s. 176.

69. Tegoż, *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, s. 185.

70. Por. tegoż, *Odnaleźć Boga*, s. 164.

71. Tamże.

72. Por. tegoż, *Chrystus chce zmartwychwstać*, s. 123.

73. Tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 145.

Zmartwychwstanie Jezusa stanowi podstawę naszego zmartwychwstania. Z tej perspektywy należy spojrzeć na kres życia ludzkiego, któremu paschalne misterium Chrystusa daje nadzieję. Do tego zresztą w swej istocie prowadzi wiara w zmartwychwstanie czy w ogóle przyjęcie wiary i życie chrześcijańskie: jego celem ostatecznym jest życie wieczne. Bez tego celu chrześcijaństwo nie miałyby sensu⁷⁴. W tym też kluczu na wydarzenia paschalne patrzy Abp Michalik, akcentując uczestnictwo wierzących w paschalnym misterium Chrystusa: „Śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa przypominają zatem o naszej śmierci i naszym zmartwychwstaniu, o nowym życiu łaski, które wierzącym i żyjącym z wiary pragnie On przekazać”⁷⁵. Na mocy chrztu świętego każdy wierzący ma udział w zbawczych owocach męki, śmierci i zmartwychwstania. Skoro Chrystus zmartwychwstał i my zmartwychwstaniemy. „Jego zmartwychwstanie to zmartwychwstanie nasze, to nasza perspektywa, to przejście do nowego życia. Tajemnica śmierci, w którą zanurzony był Jezus i w którą zanurzeni będziemy my, to w istocie wejście w nadzieję naszego zmartwychwstania. Zmartwychwstaniemy, bo On zmartwychwstał, bo On pierwszy przebył drogę, którą my idziemy”⁷⁶.

4. Rezurekcja jako wydarzenie eklezjotwórcze

Zbawienie człowieka, które przypieczętowało zmartwychwstanie Jezusa, jest realizowane w Kościele i poprzez Kościół. Tak więc, wydarzenie poranka wielkanocnego jest momentem, który tworzy tę wspólnotę. Bez paschalnego odniesienia w genezie powstania Kościoła, pozostałby on jedynie instytucją społeczno-prawną. Nie należy pomijać faktu, że cała działalność Jezusa zmierzała do Jego ustanowienia, jednak wydarzenia paschalne są tego zwieńczeniem, nadając transcendentny charakter⁷⁷. Ostatecznym momentem powstania Kościoła jest zatem misterium paschalne, zarówno krzyż jak i zmartwychwstanie⁷⁸. Jest to ostatni, charakterystyczny aspekt nauczania o zmartwychwstaniu Pańskim, jaki podejmuje w przepowiadaniu pasterskim Arcybiskup Michalik.

Najpierw Pasterz przemyski zwraca uwagę, że Kościół rodzi się z wydarzenia rezurekcji, z pustego grobu, ze spotkania ze zmartwychwstałym, z przyjęcia tej wiary i z jej głoszenia. Ci wszyscy, którzy przyjęli tę wiarę i ją wyznają, mają udział w podarowanym zbawieniu: „Kamień odrzucony przez naród wybrany,

74. Por. J. Salij, *Dzieła wybrane. Tom III. Nasza wiara*, Warszawa 2021, s. 576.

75. J. Michalik, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 118.

76. Tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 147.

77. Por. M. Rusecki, *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*, Warszawa 2006, s. 216.

78. Por. tamże, s. 221.

stał się fundamentem nowej budowy, Kościoła chrześcijan, którzy uwierzyli i przyjęli chrzest⁷⁹.

Następnie nasz kaznodzieja przywołuje jeden znaczący szczegół: do pustego grobu, pośpiesznie docierają dwaj najbliżsi uczniowie. Umiłowany Jan, który był tam pierwszy, nie wchodzi do wnętrza, ale czeka na Piotra. Jest to zdaniem Metropolity swego rodzaju zapowiedź nowej misji Piotra. „To funkcja Piotra – jak zaznacza Arcybiskup – przewodzić, przejąć ster w nowym, zrodzonym na krzyżu Kościele. Dlatego wchodzi pierwszy, by jako pierwszy dać świadectwo⁸⁰. Stąd też należy dodać, że „Apostołowie będą mieli odniesienie do Piotra – jako przewodnika, fundamentu Kościoła⁸¹.

Zmartwychwstanie Chrystusa tworzy Kościół, ponieważ w nim dokonuje się realizacja wspomnianego dzieła zbawienia. Według naszego kaznodziei najważniejsze w Chrystusowym Kościele jest prowadzenie do zbawienia i pokonanie grzechu mocą Zmartwychwstałego Chrystusa⁸². Kościół również realizuje misyjny nakaz Chrystusa. Arcybiskup Michalik zwraca słuszną uwagę, mówiąc, że „wiarą przecież objawia się przez jej głoszenie – wtedy staje się zacznem prawdy i Bożej łaski, Bożej interwencji w świecie⁸³. Dzieło ewangelizacji rodzi się właśnie ze zmartwychwstania: „Tymczasem trzeba iść i głosić prawdę o Zmartwychwstałym tam, gdzie ona jest nieznaną lub zapomnianą i gdzie przegrywa z zabieganiem tylko o materialne dobra⁸⁴. Arcybiskup akcentuje ważną rolę grona Dwunastu w rozszerzaniu się prawdy o zmartwychwstaniu, która polegała na tym, że zachowali w sercu tę prawdę, a następnie ją rozgłosili, upowszechniając wiarę w świecie. Przypomina tym samym, że aż po dzień dzisiejszy wyznajemy tę samą wiarę co oni⁸⁵.

W końcu Metropolita przemyski zaznacza, że Kościół jest także miejscem celebrowania pamiątki misterium paschalnego zwłaszcza w czasie świąt paschalnych. Przypomina prawdę, że celebrowana przez Kościół liturgia w czasie Triduum paschalnego przechodzi przez te same wydarzenia Wielkiego Tygodnia co Chrystus. W tym przejściu pomagają jego zdaniem śpiew, modlitwa, przyjęcie Eucharystycznego Jezusa, słuchanie słowa Bożego⁸⁶.

79. J. Michalik, *Co z tym zmartwychwstaniem*, s. 118.

80. Tegoż, *Zaufać*, s. 175.

81. Por. tamże, s. 174-175.

82. Por. tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 146.

83. Tegoż, *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, s. 187.

84. Tegoż, *Chrystus zmartwychwstał*, s. 140.

85. Por. tegoż, *Pomiędzy nami idziesz Panie*, s. 147.

86. Por. tegoż, *Zaufać*, s. 175.

Arcybiskup Michalik wielokrotnie przypominał również, że Żywy i Zmartwychwstały Jezus żyje w swoim Kościele⁸⁷. Sakramenty, które pozostawił, są przecież darem Zmartwychwstałego Pana. Sami Apostołowie doświadczyli innej obecności Mistrza po zmartwychwstaniu. My dziś Jezusa rozpoznajemy przez wiarę. Jest obecny w sakramentach, zwłaszcza w Eucharystii⁸⁸. Do tego zachęca nasz kaznodzieja, aby widzieć Jezusa realnie obecnego w Kościele: „Widzę Jezusa działającego w Kościele, widzę Go działającego poprzez sakramenty. Widzę Go w trudnych spowiedziach, kiedy człowiek przychodzi i wydziera zło ze swego serca, po czym je wyrzuca. Widzę wtedy moc Chrystusa. Widziałem Go w Wielki Czwartek i Piątek i Sobotę, gdy rzesze przychodziły Go adorować, modlić się do Niego. Widzę Jezusa pośród nas dzisiaj. Widzę Go, ile razy jest opluwany Kościół za głoszenie prawdy”⁸⁹. Obecność Chrystusa Zmartwychwstałego w Kościele dokonuje się również przez Słowo Boże, które jest w nim głoszone. Tak więc Chrystus jest obecny, „kiedy dwóch albo trzech gromadzi się w Jego imię. Jest z nami i jako Zmartwychwstały posyła uczniów, posyła niewiasty, posyła każdego z nas, abyśmy mówili, głosili, że On zmartwychwstał. Trzeba dawać świadectwo życiem, trzeba dawać świadectwo słowem”⁹⁰.

Orędzie poranka wielkanocnego jest według Michalika wezwaniem dla Kościoła, aby porzucić strach i lęk, który paraliżował uczniów po wydarzeniach Wielkiego Tygodnia. Przestrzegął, że może to stać się udziałem wielu wierzących dzisiaj. Dzieło ewangelizacji, będące wyznaniem wiary w zmartwychwstanie domaga się od uczniów Chrystusa radykalizmu i odwagi. Dlatego metropolita przemyski zachęca: „Pozbądźmy się lęku. Pan da siłę swojemu ludowi, ludowi, który za metrykę będzie miał, obok własnej historii, świadomość chrztu i bierzmowania. Nie zapomni o poranku zmartwychwstania. Lęk rodzi się z egoizmu. Apostołowie porzucili Mistrza w godzinach Jego męki, bo bardziej troszczyli się o swoje życie niż o misję ewangelizacyjną”⁹¹.

W końcu Arcybiskup zaznacza, że zrodzony na krzyżu Kościół podziela los swojego Mistrza, kiedy jest prześladowany. Jezusa zabito, ponieważ był niewygodny. Ale Chrystus pokonuje zło i zwycięża także w Kościele⁹². „Jak niegdyś osądzano Jezusa, najniewinniejszego spośród niewinnych – stwierdził Arcybiskup – dzisiaj osądza się Kościół, który głosi przebaczenie grzechów i zachęca do miłości nieprzyjaciół”⁹³.

87. Por. tamże.

88. Por. tegoż, *Odnaleźć Boga*, s. 165.

89. Tegoż, *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, s. 131.

90. Tegoż, *Odnaleźć Boga*, s. 165.

91. Tegoż, *Chrystus zmartwychwstał*, s. 141.

92. Por. tegoż, *Zaufać*, s. 176.

93. Tegoż, *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, s. 180-181.

* * *

W powyższej prezentacji przedstawiono charakterystyczne akcenty przepowiadania Abpa Józefa Michalika o zmartwychwstaniu Pańskim. Po pierwsze, należy stwierdzić, że są one głęboko osadzone w tradycji biblijnej. Analizowane homilie zawsze odwołują się do ewangelicznych przekazów oraz świadectw apostoelskich. Tym samym, w swoim przepowiadaniu Abp Michalik wiernie odwoływał się do argumentu skrypturystycznego, akcentującego wypełnienie się w Jezusie pism starotestamentalnych. Rzecz jasna nie pomijał w przepowiadaniu znaków tej wiarygodności: pustego grobu i chrystofanii, które stały się impulsem do dawania świadectwa o zmartwychwstaniu.

Po drugie, należy stwierdzić, że wielkanocne homilie Metropolity przemyskiego mają swój wyraźny rys chrystocentryczny i eklezjalny. Dlatego też wielokrotnie podkreślał on walor zmartwychwstania w dziele zbawienia człowieka i przywrócenia mu utraconej przez grzech godności dziecka Bożego. Tym samym zwracał uwagę na to, że to dzieło zbawienia jest realizowane we wspólnocie Kościoła, który Chrystus zechciał powołać a który rodzi się z pustego grobu Chrystusa i wiary pierwszych świadków.

Po trzecie, ponieważ to człowiek jest drogą Kościoła, w nauczaniu Arcybiskupa Michalika jest wiele aktualizacji orędzia wielkanocnego w ludzkiej egzystencji. Z żywą troską Pasterz przemyski spogląda na rzeczywistość wiary chrześcijańskiej, która ma swoje zasadnicze źródło w paschalnym misterium Chrystusa. Zwraca uwagę na szanse, jakie stoją przed wierzącym, a które płyną wprost z pustego grobu i ze spotkania z Żyjącym Chrystusem. oraz przestrzega przed zagrożeniami, jakie wynikają z ludzkiej obojętności na dar Zmartwychwstałego Pana.

Bibliografia

- Mastej J., *Christus vere resurrexit! Zmartwychwstanie i jego wiarygodność w Nowym Testamencie*, „Resovia Sacra”, 23 (2016), s. 177-198.
- Mastej J., *Funkcje zmartwychwstania Jezusa*, „Roczniki Teologiczne”, t. LXII, z. 9, s. 86-97.
- Michalik J., *Chrystus chce zmartwychwstać w sercu każdego człowieka*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 121-125.
- Michalik J., *Chrystus zmartwychwstał! Prawdziwie zmartwychwstał*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 139-143.

- Michalik J., *Co z tym zmartwychwstaniem*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 116-120.
- Michalik J., *Motywy chrześcijańskiej nadziei*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 179-184.
- Michalik J., *Odnaleźć Boga*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 164-169.
- Michalik J., *Pomiędzy nami idziesz Panie*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 144-150.
- Michalik J., *Szukającym Prawdy. Rozważania o kilku prawdach wiary katolickiej*, Kraków 2002.
- Michalik J., *Uwierzyć, by zmartwychwstać*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 129-136.
- Michalik J., *Zaufać*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 174-178.
- Michalik J., *Zmartwychwstanie Chrystusa umocnieniem wiary*, w: J. Michalik, *Z Chrystusem w roku liturgicznym. Kazania*, red. W. Ostafiński, Warszawa 2011, s. 185-190.
- Napiórkowski A., *Jezus Chrystus objawiony i objawiający*, Kraków 2008.
- Ratzinger J., *Chrystus i Jego Kościół*, Kraków 2005.
- Rusecki M., *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*, Warszawa 2006.
- Rusecki M., *Traktat o wiarygodności chrześcijaństwa*, Lublin 2010.
- Salij J., *Dzieła wybrane. Tom III. Nasza wiara*, Warszawa 2021.
- Stasiak S., *Komentarz do Dziejów Apostolskich, Listu do Rzymian, 1-2 Listu do Koryntian i Listu do Galatów*, Poznań 2014.

Streszczenie

Celebrowanie Misterium Paschalnego Jezusa Chrystusa stoi w centrum życia Kościoła. Tym samym przepowiadanie prawdy o wydarzeniach poranka wielkanocnego zdaje się być pierwszą powinnością tych, którzy dzisiaj głoszą Ewangelię. Stojący przed Sanhedrynem apostołowie bez wahania zresztą wyznają: „Bo my nie możemy nie mówić tego, cośmy widzieli i słyszeli” (Dz 4,20). Świadomość zmartwychwstania w pierwotnym Kościele zasadza się na formułach wiary, katechezach paschalnych św. Piotra i św. Pawła. Samo zaś uzasadnienie faktu zmartwychwstania oparte jest na pustym grobie, chrystofaniach paschalnych i ukonstytuowaniu się wspólnoty wyznającej żywą wiarę w zmartwychwstałego Chrystusa. Stąd też zadaniem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie pasterskiego nauczania Abpa Józefa Michalika, metropolity przemyskiego w latach 1993-2016, na temat zmartwychwstania Pańskiego, który uwzględni w swoim

przepowiadaniu wiarygodność rezurekcji oraz jej znaczenie w życiu chrześcijańskim.

Słowa kluczowe: zmartwychwstanie, przepowiadanie, wiarygodność zmartwychwstania, Abp Józef Michalik.

THE RESSURECTION OF THE CHRIST IN THE PASTORAL TEACHING OF ARCHBISHOP JÓZEF MICHALIK

Summary

Celebrating the Paschal Mystery of Jesus Christ is at the center of the life of the Church. Therefore, preaching the truth about the events of Easter morning seems to be the primary obligation of those who preach the Gospel today. The apostles standing before the Sanhedrin confess without hesitation: "For we cannot but speak of what we have seen and heard" (Acts 4:20). The awareness of the resurrection in the early Church is based on the formulas of faith and the Paschal teachings of Saint Peter and Saint Paul. The very justification for the fact of resurrection is based on the empty tomb, Paschal Christophanies and the establishment of a community professing living faith in the Risen Christ. Therefore, the task of this article is to present the pastoral teaching of the Archbishop Józef Michalik, the Metropolitan Archbishop of Przemyśl in the years 1993-2016, on the resurrection of the Lord, who takes into account in his preaching the credibility of the resurrection and its importance in the Christian life.

Key words: resurrection, preaching, credibility of the resurrection, Archbishop Józef Michalik.